

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Marttunen, Mika; Vallius, Elisa; Mustajoki, Jyri; Karjalainen, Timo P.

Title: IAIA:n konferenssi Calgaryssä 2013

Year: 2013

Version:

Please cite the original version:

Marttunen, M., Vallius, E., Mustajoki, J., & Karjalainen, T. P. (2013). IAIA:n konferenssi Calgaryssä 2013. *IMPAKTI*, 19(1), 17-19. http://www.yvary.fi/wp-content/uploads/2013/12/impakti_1_13.pdf

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

IAIA:n konferenssi Calgaryssä 2013 – Öljyhiekkaa, intiaaneja ja orpoja asioita

MIKA MARTTUNEN SYKE, ELISA VALLIUS JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO, JYRI MUSTAJOKI SYKE, TIMO P. KARJALAINEN THULE-INSTITUUTTI

IAIA:n (International Association of Impact Assessment) 33. vuosittaisen konferenssin pääteemana oli seuraava sukupolvi, the next generation. Se näkyi mm. esityksinä ja keskusteluina siitä, voidaanko YVA- ja SOVA-hankkeiden vaikuttavuutta jatkossa parantaa, miten osaamista voidaan siirtää vanhemmilta YVA-konkareilta nuoremmille ja miten uusi 20–30-vuotiaiden sukupolvi vaikuttaa YVA-kenttään.

IAIA:n vuosittainen konferenssi keräsi tänä vuonna ennätysmäisen joukon eli noin 1100 osallistujaa Calgaryyn 13.–16.5.2013. Osallistujien ennätys oli seurausta isäntävaltion YVA-toimijoiden aktiivisuudesta, sillä kanadalaiset olivat suurin osallistujaryhmä ja kaikkiaan puolet osallistujista oli Pohjois-Amerikasta. Pohjoismaiden edustajien joukko oli melko pieni, noin 20, joista suomalaisia oli 10. Esitysten suuren

määrän vuoksi rinnakkaisistuntoja oli peräti 13.

Kokouspaikka oli lähellä sekä mustajalkaintiaanien asuttamia alueita että Athabascan laajoja öljyhiekkaesiintymiä, joten alkuperäiskansojen huomioonottaminen ja öljyhiekkan hyödyntämisen ympäristövaikutukset olivat keskeisesti esillä niin sessioiden esityksissä kuin muussakin ohjelmassa. Kehitysmaiden edustajia oli paikalla aika vähän, joten

useimmat esitykset keskittyivät perusteiltaan jo melko hyvin toimivien YVA- ja SOVA-käytänteiden edelleen kehittämiseen.

Huomio osaamisen siirrossa ja orvoissa asioissa

Konferenssin otsikossa nostettiin keskeiseksi teemaksi myös vaikutusten arvioinnin ”viestikapulan vaihto” eli osaamisen siirtäminen nuoremmalle

Calgary on Kanadan nopeimmin kasvava kaupunki. Asukkaita on nykyisin 1,2 miljoonaa. (Kuva: Mika Marttunen)

sukupolvelle. Tähän tavoitteeseen oli panostettu ennen konferenssin alkua pidettävien kurssien lisäksi mm. järjestämällä alalla vähemmän aikaa toimineille omia tapaamisia ja kokoneiden toimijoiden antamaa mentorointia. IAIA:n konferensseissa on muutenkin kiinnitetty paljon huomiota osallistujien välisen vuorovaikutuksen ja verkostoitumisen edistämiseen. Perinteisten esitelmäsessioiden lisäksi oli mahdollista osallistua eri aihepiireihin liittyviin pyöreän pöydän keskusteluihin ja ideointitilaisuuksiin.

Aiempina vuosina IAIA:n konferenssissa on esitelty uusia arviointihaaroja, mutta nyt yhtenä perusideana oli 'palata perusteisiin' ('back to basics') eli niihin osa-alueisiin, jotka ovat keskeisiä kaikille arvioinneille, mutta jääneet viime vuosina vähälle huomiolle, 'orvoiksi'. Näitä olivat tänä vuonna ohjelmavaihe (scoping), merkittävyyden arviointi ja vaihtoehtojen vertailu. Sekä yleisö- että esitelmämäärien perusteella tämännäyttöisille istunnoille on tilausta, sillä esimerkiksi "Scoping: are we getting right?" -aiheesta oli peräti 13 esitelmää kahdessa eri istunnossa ja kuulijoitakin molemmissa yli 100. Ensi vuoden orpo-asiainkuntojen aiheiksi nostettiin muun muassa kynnysarvot ja YVA-raporttien ei-tekniset yhteenvedot. Lisäksi tämän vuoden orpo-teemoja tultaneen jatkaamaan myös ensi vuonna Chilessä.

Laajasta näkökulmasta fokuoituun ja takaisin

Useissa esitelmissä nostettiin esiin tarve kokonaisvaltaisempaan vaikutusten arviointiin ja ratkaisuja etsittiin alueellisesta vaikutusten arvioinnista ja SOVAsta. Osa puhujista oli kuitenkin sitä mieltä, että hankkeesta vastaavilla on paras tietämys omasta toiminnastaan ja sen ympäristövaikutuksista eikä kumulatiivisten vaikutusten ja hankkeiden yhteisvaikutusten arviointia siksi tule siirtää viranomaisten tehtäväksi. Hyvin tehtyä kumulatiivisten vaikutusten arviointia pidettiin erityisen tärkeänä YVAN onnistumisen kannalta. Koska arvioinnin kohteen historian, nykytilan

IMPERIA-hankkeen edustajia Timo P. Karjalainen, Mika Marttunen, Jyri Mustajoki ja Elisa Vallius sekä lisäksi Sanna-Riikka Saarela SYKEstä. (Kuva: Mika Marttunen)

ja tulevaisuusennusteiden hallitseminen vaatii paljon syvällistä tietoa, peräänkuulutettiin puheissa eri toimijoiden välistä tiedonvaihtoa ja yhteistyötä. Siten toimijoiden yhteistyöorganisaatiot ja tutkimustulosten tallentaminen kaikille avoimiin tietokantoihin voisivat parantaa YVAN laatua erityisesti niillä alueilla, joilla on paljon erilaisia kehittämispaineita.

Kaivosasiat olivat konferenssissa näkyvästi esillä useissa istuinnoissa ja vielä useammassa esityksessä. Eritoten kaivosyritysten yhteiskuntavastuu (Corporate Social Responsibility, CSR) ja sosiaalinen toimilupa (Social license to operate) painottuivat erityisesti sosiaalisten vaikutusten arvioinnin istuinnoissa, mutta myös muissakin. Rauno Sairinen oli järjestämässä kahta istuntoa, joissa tarkasteltiin SVA:n ja CSR:n suhdetta. Sosiaalisten vaikutusten arviointi -'haaran' edustus ja näkyvyys on kasvanut IAIA:n konferensseissa vuosi vuodelta, ja tänä vuonna SVA:han liittyviä esityksiä oli paljon muidenkin 'haarojen' istunnoissa (mm. Public Participation ja Indigenous People & IA).

IMPERIA-hanke hyvin esillä

Konferenssi tarjosi mainion tilaisuuden esitellä IMPERIA-hankettamme

monikulttuurisille osallistujajoukolle. Pidimme hankkeesta kolme esitystä, joissa esittelimme ajatuksiamme sidoryhmien osallistumisen järjestämisestä arviointiohjelman laadinnassa, järjestelmällisestä lähestymistavasta vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa ja monitavoitearvioinnin soveltamismahdollisuuksista YVAssa. Ilahduttavasti eri istunnoissa pidettyjä esityksiä oli kuktakin kuuntelemissa täysi tupa eli yli 100 henkilöä.

Näiden lisäksi hankkeemme esittäytyi posterinäyttelyssä. Tieto hankkeestamme on nyt siis kiirinyt Euroopan ulkopuolellekin. Onkin mielenkiintoista nähdä, minkälaisia yhteydenottoja tilaisuus poikii.

IMPERIA:n kaltaisia laajoja YVA-käytäntöjen parantamiseen tähtääviä T&K-hankkeita ei konferenssissa esitelty eikä sellaisiin törmätty käytäväkeskusteluissa. Nähdyn ja kuullun perusteella YVA- ja SOVA-käytäntöjen kehittäminen tuntuu olevan varsin pitkälti yksittäisten asiantuntijoiden ja tutkijoiden ja konsulttien innostuneisuuden varassa. Kansainväliset rahoittajat, kuten Maailmanpankki, ovat kuitenkin olleet myös aktiivisia hyvien käytäntöjen edistämässä laatimalla ohjeistoja arviointien tueksi. Konferenssia edeltäneellä

ekosysteemipalvelukurssilla esitelty ja demonstroitu strukturoitu menetelmä ekosysteemipalvelujen tunnistamiseksi, niihin kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi ja haittojen vähentämistopien määrittämiseksi on tästä yksi hyvä esimerkki.

Konferenssi tuki ennakkokäsitystämme, että IMPERIA voi tuottaa kansainvälisestikin kiinnostavia ja hyödyllisiä lähestymistapoja ja menetelmiä. IMPERIA:n keskeiset teemat kuten sidosryhmien varhainen osallistuminen, järjestelmälliset ja läpinäkyvät tavat määrittää vaikutusten merkittävyyttä ja vertailla vaihtoehtoja, olivat esillä konferenssin orpojen asioiden istunnoissa. Monitavoitteiseen päätösanalyysiin liittyviä esityksiä ei tänä vuonna ollut muita kuin omat esitelmämme. Monissa esityksissä tosin peräänkuulutettiin järjestelmällisiä menetelmiä vaikutusten arviointiin, ja ehkäpä saimme joidenkin päähän istutettua ajatuksen monitavoitearvioinnin mahdollisesta soveltamisesta. Konsulttiyhtiö Golderin edustajia haastatteleamalla selvisi, että yrityksessä on kehitetty vaihtoehtojen arviointia tukeva monitavoitearviointityökalu (GoldSet), jota voi testata netissä.

Ympäristöarviointien hyödyistäkin tiedotettava

SOVasta ja sen vaikuttavuudesta oli useita istuntoja. Mielenkiintoisimpia oli väittelyistunto ”Can EIA/SEA influence decisions affecting the global environment?” Siinä neljässä provosoivassa puheenvuorossa pohdittiin, voiko SOVA pelastaa maailman ympäristökatastrofilta. Samaa mieltä tunnuttiin olevan siitä, että SOVA vaikuttavuudessa olisi huomattavasti parantamisen varaa; poliittiset päätöksentekijät eivät läheskään aina ota arviointeja huomioon. Toisaalta huomautettiin, että vaikka ympäristön tila on pääsääntöisesti heikentynyt viimeisten vuosikymmenten aikana, ei se ole merkki siitä, että YVA ja SOVA olisivat tehottomia. Ylipäänsä pidettiin tärkeänä, että arviointimenetelyjen hyödyistä kerrottaisiin laajemmin

Konferenssin iltajuhlissa intiaanikulttuuri oli näkyvästi esillä
(Kuva: Timo P. Karjalainen)

julkisuudessa, sillä niiden avulla välteytyt kielteiset ympäristövaikutukset eivät tule muutoin kansalaisten tietoon.

Yksi mieleenpainuvimmista istunnoista oli Pecha Kucha. Nimi juontuu japaninkielen sanasta, joka kuvaa keskustelun, ”porinan”, ääntä. Jokaisella esiintyjällä on aikaa 6 min ja 40 s esittää 20 diaansa, jotka vaihtuvat automaattisesti 20 sekunnin välein. Tavoitteena on pitää esitykset lyhyinä ja mahdollistaa se, että monet esittäjät voivat jakaa ideoitaan. Istunnon yhdeksän esiintyjää olivat valinneet hyvin erilaisia tapoja suoriutua tästä vaativasta tehtävästään. Joillekin kyse oli puhenoisuuden lisäämisestä eivätkä diat vaikeine taulukkoina ja runsaine teksteineen poikenneet normiesityksistä. Eräs brasilialainen herätti runsaasti naurunpurskahduksia, koska irtisanoutui koodista ja pysäytteli dioja ja siirtyi niissä edestakaisin oman mielensä mukaisesti. Joukossa oli myös helmiä, joissa taustadioina oli vain puhetta tukevia kuvia.

Tulevia kansainvälisiä YVA-tapahtumia

Calgaryssä oli hyvin esillä ensi vuoden kokoontuminen Chilessä. Paikaksi on valittu Viña del Mar ja ajankohta on 6.–11.4.2014. Tulevan konferenssin päteemanä ovat sosiaalisen ja taloudellisen

kehityksen vaikutukset.

Konferenssin aikana osallistuimme ruotsalaisten ja virolaisten aloitteesta järjestettyyn tapaamiseen, jossa keskusteltiin seuraavien Nordic-Baltic EIA-konferenssin järjestelyistä. Alustavasti oli puhetta, että tapahtuma järjestetään Riikassa syksyllä 2014 ja sitä varten perustetaan järjestelytoimikunta, johon kukin maa voi esittää edustajia. Lisätietoa järjestelyiden etenemisestä tulee sivulle www.nordicbaltic.eu/

Kaiken kaikkiaan konferenssista jäi erittäin myönteinen kuva. Järjestelyt sujuivat jouhevasti ja iltaohjelmaa oli sopivasti tarjolla. Rinnakkaisten istuntojen suuren määrän vuoksi jouduimme tekemään vaikeita päätöksiä siitä, mitkä lukuisista mielenkiintoisista esityksistä jätämme kuuntelematta. Onneksi meitä IMPERIA-hankelaisia oli paikalla neljä ja pystyimme hajautumaan eri istuntoihin. Esityksiä oli laidasta laitaan ja ne olivat pääosin laadukkaita. Lisäksi ennen konferenssia oli tarjolla monipuolisia kursseja ja ekskursioita kiinnostuneille. Artikkelin kirjoittaneista kaksi osallistui kahden päivän ekosysteemipalvelulähestymistapa-kurssille, jossa esitelty strukturoitu ja sovellettu lähestymistapa antoi mainion käsityksen lähestymistavan soveltamismahdollisuuksista ympäristöarvioinneissa.